

Mahmyt iřan

Category: Kitapcy, Taryhy řahslar
написано kitapcy | 22 январа, 2025
Mahmyt iřan

MAHMYT IřAN

Gözel paýtagtymyz Ařgabat řäherinde zyýarat edilýän birnäçe ýerler bar. Goçgar ata, Çopan ata, Azym iřan, Ymam Kasym, Ugurly baba, řyh Alow, Mahmyt iřan ýaly öwlüýäler řol zyýarat edilýän ýerleriň diňe birnäçesidir. Makalamyzyň řu sanynda paýtagtymyzyň Köři obasynyň ilersinde hemiře diýen ýaly mähellesi egsik bolmadyk "Mahmyt iřan" gonamçylygynyň gonambařysy Mahmyt iřan barada durup geçeliň.

■ Mahmyt Iřan kim bolupdyr ?

Baryp Nurberdi hanyň döwründe kese ýerli basybalyjylaryň türkmen iliniň üstüne leřger çekjekdigi barada řum habar ýaýraýar. Goňşy türkmen tireleriniň kethudalaryndan kömek soralaýar. Kömek soralanlaryň arasynda Dařoguz welaýatynyň Görogly (öňki Tagta) etrabynda ýařaýan Mahmyt iřan hem bar eken. Mahmyt iřan 7.000 atly merdana ýomut ýigitlerini jemläp Nurberdi hana kömege gaýdýar. 1858-nji ýylda Nurberdi hanyň 10.000 atlysy bilen birigen dařoguzly ýigitler Monjuklydepede (Garrygala etraby) duřmanyň gořunyny derbi-dagyn edýär.

Mahmyt iřanyň asly hojalardan bolupdyr. Monjuklypede söweřinden soňra ýerli halkyň haýyřy bilen Mahmyt iřan ilki Bäherdende ulama bolup galýar. Soňra ony gökdepeliler çagyrýar. Has soňra Çary ahun Hywa medresesini tamamlap gelensoň, Mahmyt iřan ony öz ýerinde goýup, özi Köři obasyna süýřýär.

Mahmyt iřan takmynan 1779-njy ýylda dünýä inipdir we 109 ýaşynda 1888-nji ýylda ýogalyppdyr. Onuň nesilleri Türkmenistan watanymyzyň birnäçe ýerinde ýařaýar. Mahmyt iřanyň Öwezmyrat, Garryata, Mämmetmyrat, Abdyrähman, Myraly, Öwezjan, Mirek, Myratjan, řir atly dokuz ogly bolupdyr. Onuň ogullaryndan

Öwezmyrat işan bilen Öwezjan işanyň nesillerinden Köşi obasynda ýaşap ýörenleri bar.

Sowet häkimiýetiniň zalym bolşewistik syýasaty Mahmyt işanyň neberelerinden hem sowa geçmändir. Öwezmyrat işan 1929-njy ýylda sürgün edilipdir. Öwezmyrat işanyň uly ogly Öwezberdi 1931-nji ýylda Türkmenähranyň Kelala şäherine göçüp gidýär. Öwezberdi özbaşdaklygymyzy almagymyz bilen 1990-njy ýylda hossarlarynyň arasyna görme-görşe gelipdir. Ol şol wagt 97 ýaşynda eken. Öwezberdi aga 1994-nji ýylda 101 ýaşynda Hakyň rehmetine gowuşýar.

■ Mahmyt İşanyň keramatlaryndan

Bäherdende sylagly adamlaryň biri öten-geçenlerine sadaka berenmişin. Şol sadaka Mahmyt işan we Ak işan hem gelipdir. Sadaka günü öýle sagat ikiniň ýary töweregi Ak işan Mahmyt işana: "Mahmyt, öýle namazy ýakynlaşdy, namaz okaýsak nädýär?" diýýär. Mahmyt işanam oňa: "Onda men täret alaýyn" diýýär. Şol wagt Ak işanyň täreti bar eken. Ol gapdaldan geçip barýan suwly ýabyň üstünde namazlygyny ýazyp namaz okaýar we onuň namazlygy öl bolmaýar. Muny gören Mahmyt işan öý boýy ýokaryk göge galýar-da, namaz okaýar we soňra ýere düşýär. Şonda Ak işan Mahmyt işana ýüzlenip: "Sizem-ä ýetişen ekeniňiz, bilimi nirede aldyňyz?" diýipdir. Mahmyt işan oňa ilki Hywa, soňra Buhara medresesinde okandygyny aýdýar.

1997-nji ýylda Mahmyt işan gonamçylygynyň golaýynda Mahmyt işan metjidi gurulyp başlandy we häzirem bu metjit halkymyza hyzmat edip gelýär.

Mahmyt işan baradaky toplan maglumatlarymyz häzirlikçe şulardan ybarat.

Gahryman serkerde Mahmyt işanyň eziz ruhy bizden şat bolsun!

■ Bellik: Mahmyt işanyň çowlugy Nurgeldi Myradowyň maglumatlaryndan peýdalanyp taýýarlanyldy.

© Atageldi GANDYMOW.

Taryhy şahslar